

Mektuplaşmalar: 640 ve 642 Numaralı Mektuplar *

Correspondence: Letter 640 and 642

IMMANUEL KANT

Çeviren / Translated by

METİN TOPUZ

Mersin University

Received: 09.02.2017 | Accepted: 29.05.2017

© Kant, I. (2017). Mektuplaşmalar: 640 ve 642 Numaralı Mektuplar (çev. M. Topuz). *Beytulhikme An International Journal of Philosophy*, 7 (1), 361-365.

II. Friedrich Wilhelm'den¹

Tanrının izniyle, Prusya'nın Kralı II. Friedrich Wilhelm adına,²

İlk olarak, size yüce selamlarımızı sunarız. Saygıdeğer ve fazlasıyla bilgili, sevgili sadık kul! En soylu şahsiyetimiz uzun süredir büyük bir hoşnutsuzlukla, Kutsal Kitap'ın ve Hıristiyanlığın temel ve en önemli öğretilerinin pek çoğunu çarpıtmak ve küçümsemek için sizin felsefeyi nasıl

* Çeviri için hem Almanca aslı hem de Arnulf Zweig'in *Correspondence* adı altında çevirisini yaptığı İngilizce metin kullanılmıştır. Arnulf Zweig'in dipnotları için "[A]", çevirenin notu için "[ç.n.]" kullanılmıştır.

¹ Rasyonel teoloji üzerine olan ve radikal kötülük tezini içeren *Salt Aklın Sınırları Dâhilinde Din* (*Die Religion innerhalb der Grenzen der bloßen Vernunft*) adlı, dört bölümden oluşan kitabının Kant ilk bölümünü 1792 yılında *Berlinische Monatschrift*'in nisan sayısında yayımlar. Fakat krallığın sansür baskısı nedeniyle kalan üç bölümle birlikte *Salt Aklın Sınırları Dâhilinde Din* adı altında kitap haline getirir ve 1793 yılında yayımlar. Kitabıyla Hıristiyanlığa ve ulusal değerlere zarar verdiği kanısında olan II. Friedrich Wilhelm ve bakanları bu defa Kant'tan sözlü bir savuma yapmasını isterler. Bu ve bunun ardından gelen mektuplaşma, söz konusu savunmaya ilişkin bir mektuplaşmadır.

² Bir kraliyet bildiriminin veya *Kabinettsorder*'in bu celbi, II. Friedrich Wilhelm'in bakanı Woellner tarafından imzalanmıştır. Hem buradakinden yalnızca önemsiz ölçüde farklı olan bildirim hem de Kant'ın cevabı 1798'de *Streit der Fakultäten* kitabının giriş bölümünde Kant tarafından yayımlanmıştır [A].

kötüye kullandığınızı; bunu özellikle “*Salt Akıl Sınırları Dâbilinde Din*” kitabınızda ve benzer biçimde diğer kısa eserlerinizde gerçekleştirdiğinizi gözlemlemektedir. Gençliğin bir öğretmeni olarak ödevinize ve anavatanımızın amaçlarına karşı –ki bunların oldukça iyi biliyorsunuz– nasıl sorumsuzca davrandığınızı sizin kendiniz anlamanız gerektiği için, sizden daha iyisini bekliyorduk. Sizden derhal eylemlerinizin vicdani bir savunmasını vermenizi talep ediyoruz. Ayrıca gözümüzdeki itibarınızı kaybetmemek için gelecekte böyle bir hataya düşmemenizi [umuyoruz]; tersine ödevinize uygun olarak, uzmanlığınız ve yeteneklerinizi ulusal amaçlarımızın gerçekleştirilmesinin devamlılığı için kullanmanızı bekliyoruz. Aksi halde mütemadi itaatsizliğinize uygun olarak hoş olmayan tedbirler beklemeniz uygun olur.

İyi niyetli dileklerimizle. Saygıdeğer Majestelerinin en içten *özel* buyruğuyla.

Königsber'deki Prof. Kant'a

[İmza] Woellner.

1 Ekim 1794

II. Friedrich Wilhelm'e

1 Ekim'de çıkarılan ve 12 Ekim'de elime geçen Saygıdeğer Majestelerimin yüce buyruğu, beni aşağıdaki [açıklamaları yapmakla] yükümlü kılmıştır. *İlk olarak*, özellikle *Salt Akıl Sınırları Dâbilinde Din*³ kitabımda ve benzer biçimde diğer kısa eserlerimde, Kutsal Kitap'ın ve Hıristiyanlığın temel öğretilerinin pek çoğunu saptırmak ve küçümsemek için felsefeyi kötüye kullanmam gerekçesiyle ve gençliğin bir eğitmeni olarak ödevimi ihlal etmekten dolayı suçlu olduğum ve ayrıca krallığımızın en yüksek amaçlarına –iddialara göre benim için oldukça iyi bilinen amaçlara– karşı gelmekten dolayı suçlu olduğum gerekçesiyle davranışına vicdani bir savunma getirmekle yükümlüyüm. *İkinci olarak* bu türden bir suç gelecekte tekrar etmemem gerekiyor. Bu iki yükümlülüğe istinaden ve içten itaatkârlığımla, daha önce gösterdiğim ve ileride de göstereceğim sadakatimin yeterli kanıtını Siz Saygıdeğer Majestelerine sunabilmeyi umuyorum.

³ 14 Ekim 1795'te Kral, daha doğrusu bakanları Woellner ve Hillmer, Königsberg'deki akademik senatoya bütün profesörlerin Kant'ın kitabı üzerine ders vermelerini yasaklayan bir emir tebliğ ettiler [A].

Bana yöneltilen *ilk* suçlamaya, yani Hıristiyanlığı küçük düşürmek için felsefemi kötüye kullandığım [suçlamasına] karşı, vicdani öz-savunmam şu şekildedir:

I. *Gençliğin bir öğretmeni* olarak, yani akademik derslerim dâhilinde, hiçbir zaman böylesi bir şey nedeniyle suçlanmadım. Dinleyicilerimin tanıklığına başvurmak dışında, bu durum, –içinde Hıristiyanlık konusunun ne yer aldığı ne de alabileceği– A. G. Baumgarten’in⁴ ders kitabına uygun olan saf ve salt felsefi eğitimim dolayısıyla yeterince kanıtlanmaktadır. Eğitimim dâhilinde, dine dair felsefi araştırmanın sınırlarını aştığım konusunda suçlanmam olanaksızdır.

II. Ne de bir *yazar* olarak, örneğin *Salt Aklın Sınırları Dâhilinde Din* kitabımda, krallığın –benim için bilinen– en yüksek amaçlarına karşı olduğum konusunda [suçlanmam olanaklıdır]. Zira bu amaçlar devlet dinini ilgilendirdiği için kamunun bir öğretmeni olarak ben, diğer kısa denemelerimle birlikte bu kitabın uygun olmadığı bir görevi kaleme almış olmam gerekirdi. Bunlar yalnızca, dinin insanların kalbine en açık ve güçlü şekilde nasıl aşılabilirliğini belirlemek amacıyla teoloji ve felsefe alanındaki uzmanlar için bilimsel tartışmalar olarak yazıldılar. Öğreti [*Lehre*], kamunun hiç dikkate almadığı şeylerden biridir ve yalnızca eğer dinin öğretmenlerine ve eğitimcilerine öğretilcekse hükümetin onayını gerektirir. Oysa akademik özgürlüğe izin vermek, hükümetin bilgeliğine ve otoritesine aykırı değildir. Çünkü resmi dinsel öğretiler, hükümetlerin kendileri tarafından üretilmemiştir, aksine bu öğretiler onlara, bu türden bilimsel kaynaklar aracılığıyla sağlanmıştır. Daha doğrusu hükümet, yapılması gerekeni buyurmadan, okullardan [*Facultät*] dinsel öğretilerin oluşturulmasını ve temellendirilmesini talep ederek meşrulaştırılmalıdır.

III. Bu kitapta Hıristiyanlığı küçük düşürmek konusunda suçlu değilim, çünkü mevcut herhangi bir vahye dayanan [*Offenbarungs-*] dine ilişkin hiçbir değerlendirme içermemektedir. Tersine burada amaçlanan yalnızca, rasyonel dine [*der Vernunftreligion*] dair bir araştırmadır, [yani] teorik [aklın] bakış açısından onun eksikliğine rağmen (tıpkı diğerinin [pratik aklın] iyiliğe geçişin veya kötü olmamızın olanaklı olduğundan emin olmamızın vs. kaynağı olması gibi [bu da] kötülüğün kaynağı olan bir eksiklik) [pratik açıdan] bütün hakiki dinlerin koşulu olarak önceliğine, tam-

⁴ Alexander Gottlieb Baumgarten (1714-1762) [ç.n.].

lığına ve pratik amacına (yani neyi yapmakla yükümlü olduğumuza) dair bir değerlendirmedir. Sonuç olarak, vahye dayanan bir öğretiyeye [*Offenbarungsglebre*] ihtiyaç duymak [hiç de] anlaşılabilir değildir, ayrıca rasyonel din genel anlamda vahye dayanan bir dinle, bu dinin hangisi olduğunu açıkça belirtmeksiz, bağlantılıdır da; örneğin Hıristiyanlık, makul bir vahyin salt idesi olarak düşünülebilir. İddia ediyorum ki rasyonel dinin değerini açıklığa kavuşturmak benim ödevimdir. Beni suçlayanların, vahiy olarak kabul ettiklerine karşı çıkararak veya gereksiz olduğunu göstererek Hıristiyanlığa saygısızlık ettiğim tek bir durum varsa göstermekle yükümlüdürler. Çünkü pratik kullanımı bağlamında vahye dayalı bir öğretinin (ki bütün dinlerin temel parçasını oluşturur) saf rasyonel inancın ilkelerine uygun olarak yorumlanması ve bizi açık bir biçimde cesaretlendirmesi gerektiğini söylemenin, bu öğretiyeyi küçük düşürmek anlamına geldiğini sanmıyorum. Tersine bunu, inancın benimseyebileceği salt teorik dogmaların [*Glaubenssätze*] sözümüne üstün değeri tarafından bozulabilecek, ahlaki olarak bereketli içeriğinin onaylanması olarak değerlendiriyorum.

IV. Hıristiyanlığa dair gerçek saygım, hakiki bir ahlaki devlet dinini temellendirmek ve sürdürmek için olanaklı en iyi rehber olarak [ve aynı zamanda] din içindeki kamusal eğitim için daima uygun olması bakımından İncil'i övmemle kanıtlanmaktadır. Bu nedenle İncil'e yönelik salt teorik inançlara [*Glaubenslebre*] dayanan saldırılara ve eleştirilere (fakültelerin bunu yapmasına izin verilmesi gerektiğine rağmen) kendimde izin vermedim. Rastlantısal doğaları nedeniyle salt vahye dayanan öğretilere göre gerçekleşen teorik dini-görüşlerdeki bütün değişimlere karşı İncil'in kutsal, pratik içeriğinin her zaman dinin içsel ve asıl kısmı olarak kalacağı konusunda direktmekteyim. Dinin asıl pratik özü, tıpkı Hıristiyanlığın din-erkçiliğinin [*Pfaffenthums*] karanlık çağlarında yozlaşması sonrasında olduğu gibi, kendi saflığı içinde her zaman yeniden iyileştirilebilirdir.

V. Son olarak, ben her zaman vahye dayanan bir inancı kabul eden herhangi birinin [*der Bekenner*] vicdanlı olması gerektiği konusunda ısrar etmekteyim, yani bu kişi gerçekten bildiğinden daha fazlasını ileri sürmemeli ve yalnızca, kendisinin kesinlikle emin olduğu konulara inanmaları için başkalarını teşvik etmelidir. Benim vicdanım temiz: din üzerine çalışmalarımı kaleme alırken İlahi Hakim'in gözümden uzaklaşmasına hiçbir zaman izin vermedim ve yalnızca bir ruhu yıkıma uğratabilecek hata-

lardan değil, olanaklı bütün saldırgan ifadelerden isteyerek uzak durmayı denedim. Bunu özellikle yaptım çünkü insanların kalplerini bilen dünya Hâkim'inin huzurunda pek yakında kendi hesabımı vereceğim düşüncesi, yaşamımın 71. yılında, kendini zorla kabul ettiriyor. Bu nedenle şimdi değiştirilemez [ve] içten itirafım olarak bu savunmayı, bütün vicdanlılığımla (*Gewissenhaftigkeit*) toprağımızdaki en yüksek otoriteye sunmak konusunda hiçbir endişem bulunmamaktadır.

VI. (İddia edildiği gibi) gelecekte, Hıristiyanlığa karşı bu türden bir çarpıtma ve değersizleştirme suçunu işlememem konusundaki ikinci suçlama hakkında; siz Majestelerinin sadık kulu olarak⁵, zan altında kalmamak için, halka açık bütün derslerimde dini konulardan, ister doğal ister vahye dayanan bir din olsun, bütünüyle uzak durmak benim için en doğru yol olacaktır. Bu vesileyle bunun sözünü veriyorum.

Ebediyen Siz Saygıdeğer Majestelerinin en itaatkâr ve sadık kuluyum.

⁵ Kant daha sonra [*Streit der Fakultäten* kitabının giriş bölümünde] bu ifadeyi, kendisinin sessiz kalmayı II. Friedrich Wilhelm'in kulu olduğu sürece vaat ettiği yönünde yorumlar. Bu nedenle kralın ölümünün ardından dini konularda yayınlar yaptığında verdiği sözü çığnemiş olduğunu düşünür. *Streit der Fakultäten* kitabında mektubun tekrar basımına şu dipnotu ekler: "Bu ifadeyi de oldukça dikkatle tercih ettim ki böylece bu dini konularda yardıma bulunma özgürlüğümden *sonsuz* kadar değil, yalnızca Siz Majestelerinin yaşamı süresince feragat etmiş olayım" [A].

